

Programma & Abstractboek

NNvT Congres 2026

**29
MEI
2026**

**NNVT
CONGRES**

Voorwoord

De Programma Commissie is er ook dit jaar weer in geslaagd om een mooi en gevarieerd programma samen te stellen uit de ingediende abstracts en symposia. Deelnemers hebben echt wat te kiezen. Het onderzoek dat zal worden gepresenteerd raakt belangrijke ontwikkelingen binnen het veld: innovaties bij het stoppen met roken (waaronder de rol van financiële beloning bij het stoppen met roken), de laatste ontwikkelingen op het gebied van het beperken van tabaksverkoop in winkels en aandacht voor toekomstige wet- en regelgeving. Ook kunnen we kennismaken met een actueel onderwerp: de gevolgen van tabaksafval voor het milieu en huisdieren. We zijn blij met een symposium vanuit 'basic science' dat gaat over effecten van roken en nicotine op het brein. En uiteraard zal er op het congres uitgebreid worden ingegaan op de risico's van het gebruik van alternatieve nicotineproducten en over interventies om het vaperen te ontmoedigen. Tot slot: het ontmoedigen van het roken vindt niet in alle bevolkingsgroepen in gelijke mate plaats. Het is daarom goed dat er in een apart symposium aandacht is voor het stoppen met roken door mensen in kwetsbare posities.

We zijn vereerd dat prof. Van Walbeek, internationaal expert op het gebied van tabaksaccijnzen, dit jaar de keynote presentatie wil geven. Accijnsheffing is een van de meeste effectieve maatregelen om het roken terug te dringen, maar wordt in Nederland nog onvoldoende structureel ingezet. Op dit gebied kunnen we veel leren van internationale experts.

Dit jaar reiken we voor de zevende keer de Nationale Tabaksontmoediging Onderzoeksprijs uit. Met deze prijs zetten we een jonge onderzoeker in het zonnetje die zich inzet op het gebied van tabaksontmoediging. Net als vorig jaar konden jonge onderzoekers zichzelf aanmelden door een motivatie voor deze prijs in te dienen bij hun abstract. De jonge onderzoeker met de best beoordeelde abstract én motivatie wint de Nationale Tabaksontmoediging Onderzoeksprijs.

Wij zijn ook dit jaar blij met de financiële ondersteuning van ZonMw en GvRV voor het congres, waardoor we de deelnamekosten nog steeds laag kunnen houden.

Ook bij deze editie van het congres zijn we erg benieuwd naar hoe iedereen het congres evalueert! Laat dat ons vooral weten, bijvoorbeeld via het online evaluatieformulier dat wij na het congres via de mail naar jullie opsturen. Ideeën voor verbetering van het congres zijn van harte welkom!

Wij wensen iedereen een inspirerende en leerzame dag toe!

Marc Willemsen, namens de Programma Commissie

De Programma Commissie:

Prof. dr. M.C. (Marc) Willemsen (vz), Universiteit Maastricht / Trimbos-instituut

Dr. C.M. (Carlijn) van der Aalst, Erasmus MC

Dr. J.V. (Jasper) Been, Erasmus MC

Dr. M.A. (Mirte) Kuipers, Amsterdam UMC

Dr. E. (Eline) Meijer, LUMC

Prof. Dr. S.J.H.M. (Bas) van den Putte, UvA

Dr. A.D. (Andrea) Rozema, Universiteit Tilburg

Maken het NNvT congres 2026 mogelijk!

29 MEI 2026

NNVT CONGRES

PROGRAMMA NNVT CONGRES 2026

09.00-09.30	ONTVANGST	Nr.
09.30-09.40	PLENAIRE OPENING (Lincoln Zephyr zaal)	
	<i>dagvoorzitter: Bas van den Putte</i>	
09.40-10.25	PLENAIRE KEYNOTE (Lincoln Zephyr zaal)	
Spreker	Onderwerp	
Corné Van Walbeek	Tobacco taxes work: Global evidence and lessons from the Netherlands	1
10.25-11.35	UITREIKING NATIONALE ONDERZOEKSPRIJS TABAKSONTMOEDIGING (Lincoln Zephyr zaal)	
10.35-10.55	PAUZE (Grand café)	
10.55-12.10	PARALLELSESSIES	
Sprekers	Onderwerp	
Lincoln Zephyr zaal	SYMPOSIUM: Hoe helpen we (aanstaande) ouders in kwetsbare posities op weg naar een rookvrij leven?	
	<i>voorzitter: Eline Meijer</i>	
Linda van der Spek	- Co-creatie in Rookvrije Ouders: samen werken aan passende stophulp voor ouders in kwetsbare posities	2
Rukiye Turkeli	- “Het gesprek verliep prettiger; ik ervaarde minder weerstand”: evaluatie van de training Betekenisvolle gesprekken over gezond leven voor zorgverleners	3
Leonieke Breunis	- “Dit vind ik wel heel toepasbaar in het werk dat wij al doen”: evaluatie van de training Betekenisvolle gesprekken over gezond leven in het sociaal domein	4
Milly Neuman	- Stoppen-met-rokenzorg voor zwangere vrouwen in kwetsbare posities	5
Texaco zaal	SYMPOSIUM: Geen tabak meer in de supermarkt – wat levert dat op?	
	<i>voorzitter: Margot Leegwater</i>	
Mirte Kuipers	- Verbod op tabaksverkoop in supermarkten: een evaluatie van de naleving en de beschikbaarheid van tabak in de buurt van supermarkten	6
Marcel Metze	- De opkomst van informele verkoopkanalen voor tabak en vapes	7
Mary-ann Wagijo	- Wat doet het tabaksverkoopverbod in supermarkten met niet-rokende jongeren?	8
Wouter Vermeulen	- Minder verkooppunten, minder rokers. Impact van het verkoopverbod van tabak in supermarkten	9
12.10-13.00	LUNCH (Grand café)	
13.00-14.15	PARALLELSESSIES	
Sprekers	Onderwerp	
Lincoln Zephyr zaal	SYMPOSIUM: Financiële beloningen voor stoppen met roken: effectiviteit, implementatie en acceptatie, op de werkvloer en in kwetsbare populaties	
	<i>voorzitter: Floor van de Brand</i>	
Koen van der Swaluw	- De Rookvrijloterij op het werk: een cluster gerandomiseerde trial	10
Margot Leegwater	- Samen Sterker Stoppen op de werkvloer: ontwikkeling van een wervingsvideo en inventarisatie van effectieve financiële beloningen	11
Marieke Helmus	- Evaluatie van een pilot waarbij mensen met geldzorgen die roken onder begeleiding van een coach beloningen kregen bij stoppen met roken	12
Linda van der Spek	- Het effect van een informatieve video op draagvlak voor beloningen bij stoppen met roken	13

Texaco zaal	Alternatieve tabaksproducten <i>voorzitter: Carlijn van der Aalst</i>	
Willeke van Dijk Elise Pelgrim Anne Zijp Milly Neuman	<ul style="list-style-type: none"> - Weten is niet genoeg: jongeren, het smaakjesverbod en het gebruik van illegale vapes - Smaken en additieven in verhitte tabaks- en nicotinsticks in Europa - Co-creatie en evaluatie van een vapepreventie activiteit op vmbo-scholen - Stoplijnen in Europa: Een update over de behandeling van verslaving aan nieuwe nicotineproducten 	14 15 16 17
14.15-15.30	PARALLELSESSIES	
Sprekers	Onderwerp	
Lincoln Zephyr zaal	Toekomst en verandering in tabaksbeleid <i>voorzitter: Mirte Kuipers</i>	
Marieke van Aerde Jeroen Bommelé Eefje Willemse Manon Waning	<ul style="list-style-type: none"> - Artificiële intelligentie binnen tabaksontmoediging: kansen en risico's - De toekomst van tabaksreclame en -promotie in tabaksspecialzaken - Aanbod van tabaksproducten en smaakaccessoires in verkooppunten in Nederland: Bevindingen uit 2025 - Tabaksbeleid – een internationale strijd: ontwikkelingen op EU-niveau 	18 19 20 21
Texaco zaal	SYMPOSIUM: Roken en breinmechanismen: nieuwe inzichten uit neuroimaging, cognitie en TMS onderzoek <i>voorzitter: Hanan El Marroun</i>	
Isabel Schuurmans Emese Kroon Mieke Schulte	<ul style="list-style-type: none"> - Rooktrajecten en hersengezondheid op middelbare leeftijd: 15 jaar aan data - De interactie tussen cannabis & nicotine: van brein tot cognitie - Diepe transcraniale magnetische stimulatie als mogelijke behandeling voor stoppen met roken 	22 23 24
15.30-15.45	PAUZE (Grand café)	
15.45-16.45	PARALLELSESSIES	
Sprekers	Onderwerp	
Lincoln Zephyr zaal	Stoppen-met-roken innovaties <i>voorzitter: Jasper Been</i>	
Naomi van Westen-Lagerweij Eline Meijer Evelien Hendrix	<ul style="list-style-type: none"> - Perspectieven van zorgprofessionals op de implementatie van opt-out stoppen-met-roken-zorg rondom operatie of kankerbehandeling - Mixed-methods evaluatie van Perfect Fit: een mHealth interventie met een virtuele coach voor stoppen met roken en meer bewegen - Evaluatie van een verlengde stoppen-met-roken groepstraining voor mensen uit aandachtswijken in Rotterdam 	25 26 27
Texaco zaal	Omgevings- en milieu effecten van tabak <i>voorzitter: Andrea Rozema</i>	
Petra Hopman Ingrid Bakker-'t Hart Soukaina Abouhssen	<ul style="list-style-type: none"> - De invloed van omgevingstabaksrook op huisdieren: Handvatten voor medewerkers van dierenartspraktijken om stoppen met roken te bespreken - Milieueffecten van sigarettenpeuken met en zonder filter: kansen en kennishiaten - Implementatie van de pilot 'Rookvrije Roetersstraat in Amsterdam'; naleving en percepties onder bewoners, bedrijven en bezoekers 	28 29 30
16.45-17.45	ALCOHOLVRIJE BORREL met hapjes/netwerken (Grand café)	

ABSTRACTBOEK NNvT CONGRES 2026

De sessies zijn in het programma chronologisch genummerd. Deze nummering komt overeen met de nummering van de symposia en abstracts in het programma. De sprekers zijn vetgedrukt.

1. KEYNOTE:

Tobacco taxes work: Global evidence and lessons from the Netherlands

Spreker	Corné Van Walbeek
Instelling	University of Cape Town
<p>Decades of global evidence point to one clear conclusion: raising excise taxes is the most powerful tool to reduce tobacco use. Since 2020, the Netherlands has leaned into this strategy. Smoking rates have fallen—but cross-border purchases have increased substantially.</p> <p>In this keynote, Corné cuts through the noise with international evidence on why higher tobacco taxes work—for both public health and government revenue. He will also unveil new modelling results that shed light on the impact of the Netherlands' recent tax hikes, and what they mean for the road ahead.</p>	

Symposium: Hoe helpen we (aanstaande) ouders in kwetsbare posities op weg naar een rookvrij leven?

2. Co-creatie in Rookvrije Ouders: samen werken aan passende stophulp voor ouders in kwetsbare posities

Auteur(s)	Linda van der Spek ¹² ; Anna L. de Bree ² ; Tessa Scheffers-van Schayck, PhD ³ ; Hans van Kippersluis, PhD ⁴ ; Hilmar H. Bijma, MD, PhD ⁵⁶ ; Gera E. Nagelhout, PhD ⁷⁸ ; Jasper V. Been, MD, PhD ¹⁹ ; Leonieke J. Breunis, MD, PhD ⁹¹⁰
Instelling	¹ Divisie Neonatologie, Afdeling Neonatale en Pediatrische Intensive Care, Erasmus MC Sophia Kinderziekenhuis, Erasmus MC, Rotterdam ² Afdeling Epidemiologie, Trimbos-instituut, Utrecht ³ Afdeling Tabaksontmoediging, Trimbos-instituut, Utrecht ⁴ Erasmus School of Economics, Erasmus Universiteit Rotterdam, Rotterdam ⁵ Divisie Verloskunde en Foetale Geneeskunde, Afdeling Verloskunde en Gynaecologie, Erasmus MC Sophia Kinderziekenhuis, Erasmus MC, Rotterdam ⁶ Afdeling Zorgethiek, Universiteit voor Humanistiek, Utrecht ⁷ Afdeling Gezondheidsbevordering (CAPHRI), Maastricht University, Maastricht ⁸ Expertisecentrum Perspectief in Gezondheid, Avans Hogeschool, Breda ⁹ Afdeling Verloskunde en Gynaecologie, Erasmus MC Sophia Kinderziekenhuis, Erasmus MC, Rotterdam ¹⁰ Afdeling Kindergeneeskunde, Erasmus MC Sophia Kinderziekenhuis, Erasmus MC, Rotterdam
Financier(s)*	Erasmus Trustfonds, Erasmus Initiative 'Smarter Choices for Better Health' en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
E-mailadres contactpersoon	lspek@trimbos.nl

Trefwoorden

co-creatie; (aanstaande) ouders; stoppen-met-rokenbegeleiding; Rookvrije Ouders; kwetsbare positie

Inleiding

Stoppen met roken is extra lastig voor ouders in een kwetsbare positie, bijvoorbeeld door stress, gezondheidsproblemen, geldzorgen, of een omgeving waarin veel mensen roken. Co-creatie kan helpen om stoppen-met-rokenbegeleiding beter te laten aansluiten bij deze situaties. Dit onderzoek beschrijft en evalueert een co-creatieproces gericht op het verkennen van barrières en behoeften, en het voorstellen van aanpassingen voor het telefonische stoppen-met-rokenprogramma 'Rookvrije Ouders'.

Methode van onderzoek

Drie ouders, twee stoppen-met-rokencoaches, twee zorgprofessionals en twee onderzoekers namen deel aan vijf co-creatiebijeenkomsten. Activiteiten waren onder andere beeldbrainstormen, peer-interviews, het bedenken van fictieve gebruikersprofielen en het in kaart brengen van de deelnemersreis. Deelnemers identificeerden barrières voor het (blijvend) deelnemen aan het programma, stelden verbeteringen voor, en prioriteerden deze. De data werden thematisch geanalyseerd. Het co-creatieproces werd geëvalueerd via (groeps-)interviews.

Resultaten

Belangrijke barrières waren stressvolle leefomstandigheden, faalangst, en beperkte bespreking van roken in de zorg. Deelnemers benadrukten de behoefte aan toegankelijke en gepersonaliseerde begeleiding en het betrekken van het sociale netwerk. Voorgestelde aanpassingen waren onder andere het vergroten van de bekendheid van (gratis) stophulp, het betrekken van naasten, en het naar wens aanbieden van groepsprogramma's, coaching op locatie, en langere trajecten. Deelnemers beoordeelden het proces en de resultaten positief (gemiddeld 8,3/10).

Discussie

Deze studie laat zien hoe co-creatie kan bijdragen aan beter inzicht in context en behoeften van (aanstaande) ouders in kwetsbare situaties en kan helpen bij het (door-)ontwikkelen van stoppen-met-rokeninterventies. Breder gebruik van co-creatie kan bijdragen aan meer gelijke toegankelijkheid en effectiviteit van stoppen-met-rokenzorg.

3. “Het gesprek verliep prettiger; ik ervaarde minder weerstand”: evaluatie van de training Betekenisvolle gesprekken over gezond leven voor zorgverleners

Auteur(s)	Rukiye Turkeli ¹ ; Leonieke Breunis ^{2,3} ; Annegien Langedijk ⁴ ; Matty Crone ⁵ ; Eline Meijer ¹
Instelling	¹ Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC). Afdeling Public Health en Eerstelijns geneeskunde. ² Erasmus MC-Sophia Kinderziekenhuis. Afdeling Verloskunde en Gynaecologie. ³ Erasmus MC-Sophia Kinderziekenhuis. Afdeling Kindergeneeskunde. ⁴ Pharos Expertisecentrum Gezondheidsverschillen ⁵ Maastricht University. Afdeling Medicine and Life Sciences, Health promotion.
Financier	ZonMw
E-mailadres contactpersoon	r.turkeli@lumc.nl

Trefwoorden

Identiteit; autonomie; training; kwetsbare zwangerschap; gedragsverandering

Inleiding

Gedragsverandering is succesvoller wanneer nieuw gedrag past bij iemands identiteit (wie ben ik?) en bij autonomie (het gevoel zelf keuzes te kunnen maken). Een aanpak gericht op identiteit en autonomie kan daarom effectief zijn voor rokende (aanstaande) ouders. In co-creatie met ouders en zorgverleners is een gesprekswaaier en blended training (e-learning, groepstraining) voor zorgverleners ontwikkeld. De training leert zorgverleners hoe zij gezond gedrag (zoals stoppen met roken) kunnen bevorderen op een manier die aansluit bij de identiteit en autonomie van ouders in kwetsbare omstandigheden. Dit onderzoek evalueert de implementatie en ervaringen van zorgverleners met de blended training en gesprekswaaier.

Methode

Een mixed-methods pre-post studie wordt uitgevoerd in real-life setting. De studie bestaat uit een controle en follow-upperiode van beide drie maanden, met in totaal vier meetmomenten waarop zorgverleners een vragenlijst invullen. Drie maanden na de training worden semigestructureerde interviews afgenomen met zorgverleners over hun ervaringen met de gesprekswaaier.

Resultaten

Voorlopige resultaten laten zien dat de training positief wordt beoordeeld. De gesprekswaaier wordt als bruikbaar ervaren in de dagelijkse praktijk. Uit interviews blijkt dat de waaier vooral wordt gebruikt als inspiratiebron. Deelnemers geven aan dat de training en waaier hen helpen meer begrip te ontwikkelen voor ouders, wat leidt tot minder spanning en frustratie in gesprekken over gedragsverandering.

Discussie

De training en gesprekswaaier worden tot nu toe positief ontvangen. Verdere analyses zullen inzicht geven in determinanten die de implementatie van de gesprekswaaier beïnvloeden. De bevindingen kunnen bijdragen aan verdere ontwikkeling van trainingen voor zorgverleners die werken met rokende (aanstaande) ouders.

4. “Dit vind ik wel heel toepasbaar in het werk dat wij al doen”: evaluatie van de training Betekenisvolle gesprekken over gezond leven in het sociaal domein

Auteur(s)	Rukiye Turkeli ¹ ; Eline Meijer ¹ ; Annegien Langedijk ² ; Matty Crone ³ ; Leonieke Breunis ^{4,5}
Instelling	¹ Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC). Afdeling Public Health en Eerstelijns geneeskunde. ² Pharos Expertisecentrum Gezondheidsverschillen ³ Maastricht University. Afdeling Medicine and Life Sciences, Health promotion. ⁴ Erasmus MC-Sophia Kinderziekenhuis. Afdeling Verloskunde en Gynaecologie. ⁵ Erasmus MC-Sophia Kinderziekenhuis. Afdeling Kindergeneeskunde.
Financier	ZonMw
E-mailadres contactpersoon	l.breunis@erasmusmc.nl

Trefwoorden

Identiteit; autonomie; training; kwetsbare zwangerschap; gedragsverandering

Inleiding

Een aanpak gericht op identiteit en autonomie om (aanstaande) ouders te helpen bij het stoppen met roken kan effectief zijn, zeker bij ouders in kwetsbare omstandigheden. Met behulp van literatuur- en vragenlijststudies, interviews en co-creatie met zorgverleners en ouders werd een blended training en gesprekswaaier voor zorgverleners ontwikkeld. Zorgverleners leerden hoe zij gedragsverandering (zoals stoppen met roken) kunnen bespreken op een manier die aansluit bij de identiteit en autonomie van (aanstaande) ouders. Dit onderzoek evalueert de ervaring met de training en gesprekswaaier binnen het sociale domein.

Methode

Een mixed-methods pre-post studie wordt uitgevoerd in real-life setting. Coaches werkzaam bij Moeders van Rotterdam en Children’s Zone vulden één maand voor en na de training een vragenlijst in over de gesprekken die zij voerden over gezondheidsgedrag, daarnaast was er direct na de groepstraining een focusgroepinterview.

Resultaten

In totaal deden 30 coaches mee aan de training. De training werd als zeer nuttig ervaren, de geleerde kennis en vaardigheden zijn direct toepasbaar in de praktijk. Coaches gaven aan dat zij met name in kennismakingsgesprekken de geleerde vaardigheden zullen inzetten, en de gesprekswaaier vooral zullen gebruiken als inspiratiebron voorafgaand aan het gesprek. Wel hebben coaches nog behoefte aan meer kennis over de risico’s van bepaald gezondheidsgedrag zoals roken. Toekomstige resultaten zullen laten zien of er na de training meer gesprekken over gezondheidsgedrag plaatsvinden en hoe deze gesprekken worden ervaren.

Discussie

De training en gesprekswaaier worden tot nu toe positief ontvangen. Verdere uitkomsten zullen worden gebruikt voor de verbetering van de training, opties voor verdere implementatie en borging worden onderzocht.

5. Stoppen-met-rokenzorg voor zwangere vrouwen in kwetsbare posities

Auteur(s)	Sanne de Josselin de Jong ¹ ; Milly Neuman ¹ ; Karien Hack ²
Instelling	¹ Trimbos-instituut; ² Gelre Ziekenhuis Apeldoorn
Financier	Ministerie van VWS
E-mailadres contactpersoon	MNeuman@trimbos.nl

Trefwoorden

Zwangere vrouwen, kwetsbare omstandigheden, SMR, POP-poli

Inleiding

Zwangere vrouwen in kwetsbare omstandigheden roken vaker dan vrouwen in reguliere omstandigheden, maar maken weinig gebruik van stoppen-met-roken (SMR) zorg. In deze pilot zijn we binnen de context van de POP-poli (Psychiatrie, Verloskunde en Pediatie) van het Gelre Ziekenhuis Apeldoorn op zoek gegaan naar manieren om de SMR-zorg voor deze vrouwen te verbeteren door onder andere een gespecialiseerde stoppen-met-rokencoach (SMR-coach) fysiek op de poli aanwezig te laten zijn en elke deelnemster een extra (7e) SMR-gesprek te geven.

Methode van onderzoek

Dit pilotproject was een samenwerking tussen SineFuma, Trimbos-instituut en het Gelre Ziekenhuis in Apeldoorn en werd kwalitatief en kwantitatief gemonitord en geëvalueerd door onder andere interviews te houden. In totaal hebben 21 zwangere vrouwen en 3 partners die ten tijde van de intake rookten meegedaan met de pilot (december 2023 - juni 2025).

Resultaten

Hoewel voorzichtigheid geboden is vanwege de kleine steekproef en er geen vergelijking gemaakt kan worden met de periode vóór de pilot, lijken de resultaten van de pilot positief te zijn. Het aantal aanmeldingen lijkt namelijk groter, uitval na aanmelding kleiner en het stoppercentage lijkt hoger dan vóór de pilot. De fysieke aanwezigheid van SMR-coach op locatie lijkt verwijzing laagdrempeliger te maken en voor een betere afstemming tussen professionals en de SMR-coach te zorgen.

Discussie

Ondanks de beperkingen van deze pilot en het belang om vervolgonderzoek te doen, zijn er op basis van de resultaten een paar aanbevelingen te noemen (bijv. zorg voor een gespecialiseerde SMR-coach op locatie en plan een eerste fysieke kennismaking).

Symposium: Geen tabak meer in de supermarkt- wat levert dat op?

6. Verbod op tabaksverkoop in supermarkten: een evaluatie van de naleving en de beschikbaarheid van tabak in de buurt van supermarkten

Auteur(s)	Feline Bleekemolen ¹ ; Els M. Veldhuizen ² ; Arlène Smits ¹ ; Anton E. Kunst ¹ ; Mirte A.G. Kuipers ¹
Instelling	¹ Afdeling Public and Occupational Health, Amsterdam UMC ² Afdeling Geografie, Planologie en Internationale Ontwikkelingsstudies, Universiteit van Amsterdam
Financier(s)	Longfonds, Hartstichting, KWF kankerbestrijding, Diabetesfonds, Trombosestichting
E-mailadres contactpersoon	m.a.kuipers@amsterdamumc.nl

Trefwoorden

Tabaksverkoop, verkoopverbod, supermarkten, evaluatie

Inleiding

Nederland voerde op 1 juli 2024 een verbod in op tabaksverkoop (inclusief andere nicotineproducten) in supermarkten. Deze studie evalueerde de naleving door supermarkten en de impact van het verkoopverbod op de beschikbaarheid van nicotineproducten rondom supermarkten.

Methode van onderzoek

We verzamelden longitudinale data van 114 supermarkten en hun omgeving in drie Nederlandse steden: Amsterdam, Haarlem en Zwolle. Data werd verzameld in 2021 (vóór het verbod) en 2025 (na het verbod). We maten 1) naleving van het tabaksverkoopverbod door supermarkten en 2) verandering in i) het aantal tabaksverkooppunten binnen 200m rond supermarkten, ii) aanwezigheid van tabaksverkooppunten binnen 200m (ja/nee) en de afstand tot het dichtstbijzijnde andere verkooppunt. Veranderingen werden gekwantificeerd met generalised estimating equations (GEE) modellen.

Resultaten

Alle supermarkten hielden zich aan het verbod. Het aantal tabaksverkooppunten binnen 200m van supermarkten was na het verbod significant lager, met een gemiddelde afname van 31% (IRR=0,69, 95%CI=0,61;0,77, p<0,001). Het aantal tabaksspeciaalzaken nam toe, terwijl overige tabaksverkooppunten (inclusief andere supermarkten) afnamen. Er was een niet-significante afname in de kans dat er één of meer tabaksverkooppunten in de buurt van supermarkten aanwezig was (OR=0,86, 95%CI=0,65;1,13, p=0,283) en toename in de gemiddelde afstand van de supermarkt tot het dichtstbijzijnde tabaksverkooppunt (B=6,42 m, 95%CI=-0,36;13,2, p=0,063).

Discussie

In Nederlandse steden waren er na de invoering van het verkoopverbod op tabak in supermarkten minder andere verkooppunten van tabak in de buurt van supermarkten, maar dit leidde niet tot een aantoonbare afname van de beschikbaarheid van tabak binnen 200 meter van de supermarkt.

7. De opkomst van informele verkoopkanalen voor tabak en vapes

Auteur	Marcel Metze
Instelling	The Investigative Desk
Financier	KWF Kankerbestrijding
E-mailadres contactpersoon	metze@investigativedesk.com

Trefwoorden

Tabaksverkoop, supermarkten, tabaksproducenten, vapes, jongeren

Inleiding

In een consortium met IVO Research en Maastricht University deed The Investigative Desk journalistiek onderzoek naar de wijze waarop tabaksproducenten en tabaksverkopers reageerden op het verbod op tabaksverkoop in supermarkten in Nederland. Vanwege de link met nicotine en omdat voor jongeren vapes en roken dicht bij elkaar liggen, onderzochten we ook de effecten van het smaakjesverbod voor vapes in Nederland. Verder onderzochten we de zogenoemde Beyond Nicotine strategie van tabaksproducenten, die de afgelopen jaren veel hebben geïnvesteerd in de medische en farmaceutische bedrijven in Europa en Noord-Amerika.

Methode van onderzoek

Wij pasten een breed scala aan journalistieke methoden toe, waaronder: systematische zoektochten in databases, jaarverslagen en wetenschappelijke tijdschriften, het bezoeken van verkooplocaties en locaties rond schoolpleinen, gestructureerde zoektochten op social media, achtergrondgesprekken en interviews.

Resultaten

Het verbod op tabaksverkoop in supermarkten leidde tot oprichting van ruim 700 nieuwe tabaksspecialzaken - een deel daarvan met steun van tabaksfabrikanten. Wij vonden in een viertal grootstedelijke wijken beduidend méér gemakswinkels en kiosken met tabaksverkoop dan de Locatus-data doen vermoeden. We kregen ook veel signalen van informele import vanuit het buitenland en van illegale verkoop.

Uit ons onderzoek blijkt dat met name Philip Morris onder invloed van de toenemende verkooprestricties zwaar is gaan inzetten op verkoop van zijn elektronische heat-not-burn IQOS. Het concern wil zich bovendien ombouwen van tabaksfabrikant tot nicotinefabrikant, onder meer door investering in nicotinekauwgom.

Door ons onderzoek is duidelijk geworden dat jongeren het smaakjesverbod op vapes gemakkelijk omzeilen via informele import vanuit China en kleinschalige handel via social media.

Discussie

Restricties op tabaksverkoop leiden tot onorthodoxe reacties, bij verkopers én kopers, die moeilijk voorspelbaar zijn maar waar met inzet van onderzoeksjournalistieke methoden relatief snel zicht op te krijgen valt.

8. Wat doet het tabaksverkoopverbod in supermarkten met niet-rokende jongeren?

Auteur(s)	Mary-ann Wagjjo ¹ ; Floor van den Brand ² ; Math Candel ³ ; Margot Leegwater ⁴ ; Marc Willemsen ^{1,5} ; Gera Nagelhout ^{1,6}
Instelling	¹ Afdeling Gezondheidsbevordering, Care and Public Health Research Institute (CAPHRI), Universiteit Maastricht, Maastricht, Nederland ² Afdeling Huisartsgeneeskunde, Care and Public Health Research Institute (CAPHRI), Universiteit Maastricht, Maastricht, Nederland ³ Afdeling Methodologie en Statistiek, Care and Public Health Research Institute (CAPHRI), Maastricht University, Maastricht, The Netherlands ⁴ Onderzoeksinstituut IVO, Den Haag, Nederland ⁵ Nationaal Expertisecentrum Tabaksontmoediging (NET), Trimbos-institute, Utrecht, Nederland ⁶ Centre of Expertise Perspectief in Gezondheid, Avans Hogeschool, Breda, Nederland
Financier	KWF Kankerbestrijding
E-mailadres contactpersoon	F.vandenbrand@maastrichtuniversity.nl

Trefwoorden

Verkoopverbod tabak supermarkten, jongeren, rookgevoeligheid, denormalisatie van roken.

Inleiding

Op 1 juli 2024 is in Nederland het verbod op tabaksverkoop in supermarkten ingevoerd als onderdeel van het streven naar een rookvrije generatie. Om de impact van deze wetgeving te evalueren, zijn gegevens verzameld onder niet-rokende jongeren (12-17 jaar) in Nederland, vóór en na invoering van het verbod. Het hoofddoel van deze studie was om de impact van het supermarktverkoopverbod te onderzoeken op rookgevoeligheid onder jongeren. Daarnaast wilden we bepalen in hoeverre het verkoopverbod samenhang met veranderingen in blootstelling aan tabaksproducten in de verkoopomgeving, en of attitude en sociale norm ten aanzien van roken onder de jongeren werden beïnvloed door het supermarktverkoopverbod.

Methode van onderzoek

Longitudinale data zijn verzameld via online vragenlijsten in oktober/november 2022, 2023, 2024 en 2025. Deelnemers zijn geworven via Verian uit het NIPObase-panel. Rookgevoeligheid werd gemeten met drie items. Blootstelling aan tabaksproducten in de verkoopomgeving werd gemeten met zes items. Sociale norm ten aanzien van roken werd gemeten met vijf items en attitude ten opzichte van roken met één item. De data worden geanalyseerd met Generalized Estimating Equations (GEE) om veranderingen over tijd te onderzoeken.

Resultaten

De analyses worden afgerond in april 2026 en gepresenteerd tijdens het NNvT congres.

Discussie

Deze studie evalueert de impact van het supermarktverkoopverbod op rookgerelateerde uitkomsten onder jongeren. De resultaten leveren belangrijke inzichten voor verdere aanscherping en doorontwikkeling van tabaksontmoedigingsbeleid in Nederland.

9. Minder verkooppunten, minder rokers. Impact van het verkoopverbod van tabak in supermarkten

Auteur(s)	Wouter Vermeulen , Benjamin van Casteren
Instelling	SEO Economisch Onderzoek, cluster Zorg & Sociaal Domein (beide)
Financier	KWF Kankerbestrijding
E-mailadres contactpersoon	w.vermeulen@seo.nl

Trefwoorden

Verkoopverbod, supermarkten, nabijheid, impact, prevalentie

Inleiding

Sinds 1 juli 2024 is het verboden om tabak te verkopen in supermarkten, minisupers en nachtwinkels. Hierdoor daalde het aantal tabaksverkooppunten met zestig procent. De afstand van het woonadres tot het dichtstbijzijnde verkooppunt nam met ruim driehonderd meter toe. Dit onderzoek schat het korte termijneffect op de rookprevalentie onder volwassenen.

Methode van onderzoek

Het onderzoek combineert adresinformatie over tabaksverkooppunten in 2020, 2022 en 2024 met informatie over rookgedrag uit de Gezondheidsmonitor voor volwassenen en ouderen voor deze jaren. Het statistische model relateert het antwoord op de vraag of de respondent weleens rookt aan de afstand tot het dichtstbijzijnde verkooppunt, uitgesplitst naar een aantal klassen. Hierbij wordt gecorrigeerd voor jaareffecten, vaste effecten op het niveau van PC6-gebieden en achtergrondkenmerken van de respondent.

Resultaten

Bij mensen die door het verkoopverbod in supermarkten verder dan 250 meter van het dichtstbijzijnde verkooppunt komen te wonen neemt de rookprevalentie met 1 procentpunt af. De prevalentie vermindert niet als de afstand verder toeneemt. Hierdoor leidt het verkoopverbod tot een afname van de landelijke rookprevalentie van 0,2 procentpunt.

Discussie

Het verkoopverbod in supermarkten heeft al in 2024 een waarneembaar effect op rookprevalentie via de toegenomen afstand. Dit komt vermoedelijk door mensen die al een stopintentie hadden. Op de lange termijn zijn de effecten groter, als er door de beperkte blootstelling aan tabaksproducten minder mensen beginnen met roken.

Symposium: Financiële beloningen voor stoppen met roken: effectiviteit, implementatie en acceptatie, op de werkvloer en in kwetsbare populaties

10. De Rookvrijloterij op het werk: een cluster gerandomiseerde trial

Auteur(s)	Koen van der Swaluw ^{1,2} ; Eline Roordink ¹ ; Nina van der Vliet ^{3,4} ; Maarten Schipper ⁵ ; Marieke Hiemstra ¹ ; Marcel Zeelenberg ^{6,7} ; Karin Proper ^{1,8} , Mattijs Lambooi ^{1,9}
Instelling	<p>¹Department of Behavior and Health, Centre for Prevention, Lifestyle and Health, National Institute for Public Health and the Environment (RIVM), Bilthoven, The Netherlands</p> <p>²Department of Economics and Business Economics, Nijmegen School of Management, Radboud University, Nijmegen, The Netherlands</p> <p>³Centre for Sustainability, Environment and Health, National Institute for Public Health and the Environment (RIVM), Bilthoven, The Netherlands</p> <p>⁴Tilburg School of Social and Behavioral Sciences, Tilburg University Graduate School, Tilburg, The Netherlands</p> <p>⁵Department of Statistics, Data Science and Mathematical Modelling, National Institute for Public Health and the Environment (RIVM), Bilthoven, The Netherlands</p> <p>⁶Department of Social Psychology, Tilburg School of Social and Behavioral Sciences, Tilburg University, Tilburg, The Netherlands</p> <p>⁷Department of Marketing, School of Business and Economics, VU Amsterdam, Amsterdam, The Netherlands</p> <p>⁸Department of Public and Occupational Health, Amsterdam UMC, Amsterdam Public Health Research Institute, Amsterdam, The Netherlands</p> <p>⁹Erasmus School of Health Policy & Management, Erasmus University Rotterdam, Health Economics (HE), Rotterdam, The Netherlands</p>
Financier(s)*	RIVM strategisch programma
E-mailadres contactpersoon	Koen.vanderswaluw@ru.nl
<p>Roken is de grootste gedragsmatige risicofactor voor verlies van gezonde levensjaren. Veel rokers willen stoppen, maar vinden het moeilijk om vol te houden. Regret lotteries, ontwikkeld vanuit gedragseconomie en psychologie, spelen in op spijtvermijding: winnaars horen altijd dat ze hebben gewonnen, maar krijgen hun prijs niet als ze toch hebben gerookt. Deze studie onderzoekt of zo'n loterij, gekoppeld aan stoppen-met-roken-begeleiding op de werkplek, de kans op succes vergroot.</p> <p>In een cluster-gerandomiseerde trial werden 13 organisaties en 111 rokende werknemers gedurende 52 weken gevolgd. De controlegroep kreeg een groepstraining stoppen met roken op de werkplek; de interventiegroep kreeg dezelfde training plus 13 wekelijkse loterijen en een extra loterij na 26 weken. Winnaars werden geloot uit alle deelnemers en hoorden altijd of ze gewonnen hadden, maar konden hun prijs alleen opeisen als ze in de betreffende periode niet hadden gerookt. De primaire uitkomst was continue abstinentie na 52 weken, gemeten met zelfrapportage en koolmonoxidemeting.</p> <p>Na 13 weken was 68,2% in de loterijgroep continu gestopt tegenover 35,8% in de controlegroep (OR 3,66; 95% BI 1,47–9,16). Na 26 weken waren deze percentages 54,6% versus 25,4% (OR 3,24; 95% BI 1,27–8,22) en na 52 weken 43,2% versus 23,9% (OR 3,25; 95% BI 0,99–10,70). De verschillen waren tot 26 weken statistisch significant; op 52 weken vooral praktisch relevant. Dit wijst erop dat regret lotteries een veelbelovende aanvulling zijn op stoppen-met-roken-programma's op de werkplek</p>	

11. Samen Sterker Stoppen op de werkvloer: ontwikkeling van een wervingsvideo en inventarisatie van effectieve financiële beloningen

Auteur(s)	Margot Leegwater¹, Floor A. van den Brand² ; Onno C.P. van Schayck ² ; Gera E. Nagelhout ^{3,4}
Instelling	¹ Platform31 (voormalig IVO), Den Haag, Nederland ² Afdeling Huisartsgeneeskunde, Care and Public Health Research Institute (CAPHRI), Universiteit Maastricht, Maastricht, Nederland ³ Afdeling Gezondheidsbevordering, Care and Public Health Research Institute (CAPHRI), Universiteit Maastricht, Maastricht, Nederland ⁴ Centre of Expertise Perspectief in Gezondheid, Avans Hogeschool, Breda, Nederland
Financier	ZonMw
Naam contactpersoon	Floor van den Brand
E-mailadres contactpersoon	f.vandenbrand@maastrichtuniversity.nl
<p><u>Trefwoorden</u> Financiële beloningen, groepstraining stoppen met roken, werkvloer, werving</p> <p><u>Inleiding</u> Roken onder werknemers hangt samen met gezondheidsproblemen, verminderde productiviteit en meer verzuim. Een stoppen-met-rokentraining op de werkplek, gecombineerd met financiële beloningen, verhoogt het stopsucces. Werkgevers hebben echter beperkte kennis over effectieve beloningsvormen en bereiken werknemers met een lagere sociaaleconomische positie moeilijk. Binnen het project <i>Samen Sterker Stoppen</i> ontwikkelden we daarom twee implementatieproducten: een inventarisatie van effectieve beloningsstrategieën en een wervingsvideo.</p> <p><u>Methode</u> Voor de video werd een co-creatieproces doorlopen met stoppen-met-rokencoaches, experts, werkgevers en werknemers. In brainstormsessies werden probleem, doelgroep en vorm bepaald, waarna het concept via meerdere feedbackrondes werd uitgewerkt tot een eindproduct. Daarnaast voerden we een literatuurinventarisatie uit naar effectieve beloningsstrategieën voor stoppen met roken, gericht op type beloning, hoogte en uitbetalingsschema.</p> <p><u>Resultaten</u> De video zet in op herkenning, sociale steun en een licht-humoristische toon. De boodschap is ook zonder geluid of tekst begrijpelijk, waardoor deze toegankelijk is voor mensen met diverse taalachtergronden en lagere geletterdheid. De literatuur toont weinig directe vergelijkingen tussen typen, bedragen en schema's van beloningen, waardoor de optimale vorm onduidelijk blijft. Zowel cadeaubonnen als contante beloningen kunnen effectief zijn; ook loterijen, directe beloningen en deposit-refund-programma's laten effectiviteit zien, al kennen deposit-refund-interventies vaak een lagere deelname. Er zijn geen consistente verschillen tussen kleinere en grotere bedragen. Beloningen worden meestal gefaseerd uitgekeerd, met een oplopend schema en de grootste uitbetaling na 6 of 12 maanden.</p> <p><u>Discussie</u> De wervingsvideo en de beloningsstrategieën bieden praktische hulpmiddelen voor werkgevers om stoppen met roken op de werkvloer te stimuleren. Beide producten zijn gratis beschikbaar via www.samensterkerstoppen.nl om implementatie te bevorderen.</p>	

12. Evaluatie van een pilot waarbij mensen met geldzorgen die roken onder begeleiding van een coach beloningen kregen bij stoppen met roken.

Auteur(s)	Marieke Helmus¹; Liesbeth Faber²; Vinanda Mijdam³; Yuk-Sie Cheung ³ ; Merita van Mook⁴ ; Floor A. van den Brand ⁵
Instelling	¹ Pharos, landelijk expertisecentrum gezondheidsverschillen, Utrecht, Nederland ² Gemeente Nijmegen, afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling, Nijmegen, Nederland ³ Bindkracht10, sociaal werk organisatie, Financieel Experts in de Wijk, Nijmegen, Nederland ⁴ SineFuma, coaching Rookvrij! Ook jij?, Nijmegen, Nederland ⁵ Universiteit Maastricht (CAPHRI), Afdeling Huisartsgeneeskunde
Financier	Gemeente Nijmegen
E-mailadres contactpersoon*	m.helmus@pharos.nl

Trefwoorden: beloningen, stoppen met roken, geldzorgen, individuele coaching, stress

Inleiding

Roken draagt substantieel bij aan gezondheidsverschillen tussen mensen met een hoge en lage sociaaleconomische positie. Stoppen-met-rokenhulp gecombineerd met beloningen kan de kans op succesvol stoppen vergroten. In Nijmegen zijn professionals, die werken met mensen met geldzorgen, getraind om oordeelvrij het gesprek over roken te voeren en deelnemers warm te verwijzen naar stoppen-met-rokenbegeleiding met beloningen.

Methode

De pilot vond plaats in Nijmegen van oktober 2025 tot mei 2026. Deelnemers volgden een coachingstraject bestaande uit zeven gesprekken en konden maximaal €300 aan cadeaubonnen ontvangen. Deelnemers ontvingen €40 na het intakegesprek en €10 per bijgewoonde sessie (totaal €60), onafhankelijk van rookstatus. Bij gevalideerd stoppen ontvingen deelnemers €50 aan het einde van de coaching en €150 na drie maanden. Monitoringsdata en vragenlijsten bij intake en eindgesprek bij deelnemers, verwijzers en coach zijn gebruikt om ervaringen en stoppercentages te beschrijven.

Resultaten

Tien deelnemers zijn geworven en gestart met het traject. De oordeelvrije gespreksvoering, de flyer en de beloningen sloten goed aan bij de behoeftes van de doelgroep en de professionals. In korte tijd werden tien mensen aangemeld voor hulp, terwijl er in de jaren ervoor nauwelijks verwijzingen waren. Een vaste, goed bereikbare coach, die stress-sensitief, op maat en op 1 vaste locatie werkt, de korte lijnen tussen professionals en de consultatie van verslavingszorg lijken essentieel om mensen met rookverslaving en onderliggende problemen goed te ondersteunen. De stopcijfers worden gedeeld op het congres.

Discussie

Het is goed om te kijken hoe de intensieve integrale zorg bij nicotineverslaving voor mensen met geldzorgen verder versterkt kan worden.

13. Het effect van een informatieve video op draagvlak voor beloningen bij stoppen met roken

Auteur(s)	Stijn Nicolaas Hooijman ¹ , Linda van der Spek ^{2,3} , Leonieke J. Breunis ^{4,5} , Jasper V. Been ^{2,5,6} , Hans van Kippersluis ¹
Instelling	¹ Erasmus School of Economics, Erasmus Universiteit Rotterdam, Rotterdam ² Divisie Neonatologie, Afdeling Neonatale en Pediatrische Intensive Care, Erasmus MC Sophia Kinderziekenhuis, Erasmus MC, Rotterdam ³ Afdeling Epidemiologie, Trimbos-instituut, Utrecht ⁴ Afdeling Verloskunde en Gynaecologie, Erasmus MC Sophia Kinderziekenhuis, Erasmus MC, Rotterdam ⁵ Afdeling Kindergeneeskunde, Erasmus MC Sophia Kinderziekenhuis, Erasmus MC, Rotterdam ⁶ Afdeling Maatschappelijke Gezondheidszorg, Erasmus MC, Rotterdam
Financier	Erasmus initiative 'Smarter Choices for Better Health'
E-mailadres contactpersoon	lspek@trimbos.nl
<p><u>Trefwoorden</u> stoppen met roken; financiële beloningen; maatschappelijke steun; informatievoorziening; survey-experiment</p> <p><u>Inleiding</u> Financiële beloningen in combinatie met begeleiding zijn effectief bij stoppen met roken, maar beperkte maatschappelijke steun vormt een drempel voor implementatie. In deze studie werd onderzocht of een informatieve video de steun voor het inzetten van financiële beloningen in stoppen-met-rokenprogramma's voor (aanstaande) ouders kan vergroten.</p> <p><u>Methode van onderzoek</u> We voerden een experiment uit onder een landelijk representatieve steekproef van 2082 Nederlandse volwassenen, in het online LISS-panel. Deelnemers werden willekeurig toegewezen aan een korte of langere informatieve video over financiële beloningen in stoppen-met-rokenprogramma's voor (aanstaande) ouders, of aan een controlevideo zonder relevante inhoud. Steun voor implementatie werd direct na blootstelling gemeten en, bij een willekeurige subgroep, opnieuw na één week.</p> <p><u>Resultaten</u> Beide informatieve video's vergrootten de steun significant. Het aandeel respondenten dat aangaf voor implementatie te zijn was 75% in de groepen die een informatieve video bekeken, ten opzichte van 32% in de controlegroep (p<0.001). Het effect bleef na één week grotendeels stabiel, met name voor de kortere video die veelvoorkomende bezwaren niet expliciet besprak. De steun hing het sterkst samen met overtuiging van effectiviteit, gevolgd door ervaren eerlijkheid en verwachte kostenbesparing in de zorg.</p> <p><u>Discussie</u> Een informatieve video kan maatschappelijke steun voor financiële beloningen in stoppen-met-rokenprogramma's voor (aanstaande) ouders substantieel versterken. Informatieve campagnes kunnen daarmee bijdragen aan de implementatie van een effectieve en kostenbesparende maatregel die gezondheid bevordert.</p>	

Alternatieve tabaksproducten

14. Weten is niet genoeg: jongeren, het smaakjesverbod en het gebruik van vapes

Auteur(s)	Willeke van Dijk ¹ ; Jeroen Bommelé ¹ ; Esther Croes ¹ ; Saskia van Dorsselaer ² ; Heike Garritsen ³ ; Marc Willemsen ¹
Instelling	¹ Trimbos-instituut, Tabaksontmoediging ² Trimbos-instituut, Epidemiologie ³ Trimbos-instituut, Alcohol en drugspreventie
Financier(s)	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn, en Sport (VWS)
E-mailadres contactpersoon	wdijk@trimbos.nl

Trefwoorden

Vapen, Jongeren, Risicoperceptie, Illegale vapes

Inleiding

Het gebruik van vapes onder jongeren is de afgelopen jaren toegenomen. Dit roept zorgen op bij de overheid en maatschappelijke organisaties. Verdiepende kennis over het vapegebruik, de risicoperceptie en de verkrijgbaarheid van vapes onder jongeren is nodig om beleid te onderbouwen en de noodzaak van maatregelen te benadrukken.

Methode van onderzoek

De gegevens zijn afkomstig uit de Jongerenmonitor Tabaks- en Nicotineproducten 2025 van het Trimbos-instituut. In februari en maart 2025 is een online vragenlijst afgenomen onder jongeren van 12–25 jaar, geworven via meerdere onderzoekspanels. In totaal vulden 5.726 jongeren de vragenlijst volledig in.

Resultaten

Van alle deelnemers vapede 7% in de afgelopen maand en 11% in het afgelopen jaar maar niet in de afgelopen maand. De meeste vapede jongeren beschouwen vapede als schadelijk voor de gezondheid en de hersenontwikkeling, al schatten maandelijkse vapers deze risico's lager in dan niet-maandelijkse vapers. 82% weet dat vapes met smaakjes verboden zijn, terwijl het merendeel van de maandelijkse vapers juist smaakjesvapes gebruikt. Wegwerp vapes zijn het meest gebruikt. Eén op de vijf jongeren gebruikte weleens een smartvape. De meeste jongeren vapeden voor het eerst minimaal een uur na het opstaan, en 11% deden dit binnen vijf minuten. Vapes worden vooral verkregen via vrienden, tabakswinkels/vapeshops of dealers.

Discussie

Ondanks kennis over schadelijkheid en wetgeving gebruiken veel jongeren vapes, met name smaakjesvapes. Dit onderstreept het belang van betere handhaving, voorlichting en verdere monitoring van vapede gebruik en - verkrijgbaarheid onder jongeren.

15. Smaken en additieven in verhitte tabaks- en nicotinsticks in Europa

Auteur(s)	Elise Pelgrim ^{1,2} ; Marco Feenstra ¹ ; Max van Alphen ¹ Ingrid Bakker-'t Hart ¹ , Sanne Boesveldt ² ; Reinskje Talhout ^{1,2}
Instelling	¹ RIVM, Centrum Gezondheidsbescherming ² Wageningen University, Afdeling Human Nutrition and Health
Financier(s)	VWS, WHO
E-mailadres contactpersoon	Elise.pelgrim@rivm.nl

Trefwoorden

Chemische analyse, verhitte tabakssticks, nicotinsticks, additieven, aantrekkelijkheid

Inleiding

Aan nieuwe tabaks- en gerelateerde producten worden door fabrikanten additieven zoals smaakstoffen, verkoelende stoffen, suikers en bevochtigingsmiddelen toegevoegd om de smaakbeleving aantrekkelijker te maken. In de wetenschappelijke literatuur is echter weinig inzicht in de additievensamenstelling van bijvoorbeeld verhitte tabaks- en nicotinsticks (heat sticks) en de invloed van regelgeving hierop. Dit onderzoek geeft een overzicht van de samenstelling van verschillende heat sticks uit landen variërend in regelgeving.

Methode van onderzoek

Het aanbod heat sticks in Nederland (NL), Griekenland (GR) en Zwitserland (CH) is in kaart gebracht via websites van verkopers, waarna een smaakcategorisering van de producten is gemaakt op basis van de gevonden smaakomschrijvingen. Er zijn 48 sticks van verschillende merken (n=7), smaken (n=30) en landen met en zonder karakteriserend smaakverbod voor tabakssticks (respectievelijk n=2; NL, GR, n=1; CH) geanalyseerd op aanwezigheid van additieven.

Resultaten

Drie hoofd-smaakcategorieën zijn aangetroffen in de sticks: tabak (alleen tabakssticks), menthol en fruit. Tabakssticks met fruitsmaken zijn alleen verkrijgbaar in Zwitserland, waar het aanbod nicotinsticks (zonder tabak) gering lijkt te zijn. Zowel tabaks- als nicotinsticks met fruitsmaken bevatten de meeste smaakstoffen in aantal en variatie, met voornamelijk bloemige, fruitige, verzachtende en munt smaakstoffen. Sticks met tabakssmaak bevatten de minste smaakstoffen; voornamelijk vanillesmaken. Details over gehalten van de verschillende additieven in de producten worden tijdens het congres gepresenteerd.

Discussie

et karakteriserende smakenverbod heeft geleid tot minder fruitsmaken en smaakstoffen in tabakssticks. Echter kunnen nicotinsticks mogelijk een alternatief vormen voor consumenten, aangezien ze lijken op de tabakssticks met karakteriserende smaken op basis van type smaken en de aangetroffen smaakstoffen

16. Co-creatie en evaluatie van een vapepreventie activiteit op vmbo-scholen

Auteur(s)	Anne Zijp ; Jiska Aardoom, Anke Versluis; Jessica Kieft- de Jong, Eline Meijer
Instelling	Public Health en Eerstelijns geneeskunde, Leids Universitair Medisch Centrum, Leiden, Nederland.
Financier	Leids Universitair Medisch Centrum
E-mailadres contactpersoon	a.zijp@lumc.nl

Trefwoorden

Co-creatie, vapepreventie, vmbo-scholen, adolescenten, preventieactiviteit

Inleiding

Rook- en vape-preventieprogramma's worden vaak ontwikkeld zonder de doelgroep actief te betrekken, terwijl dit essentieel is voor de relevantie, acceptatie en succesvolle implementatie van interventies. Dit tekort is met name zichtbaar in het vmbo, waar bestaande programma's ook minder effectief zijn. Dit onderzoek heeft als doel een vape-preventieactiviteit te ontwikkelen die specifiek aansluit bij het vmbo, door middel van co-creatie met leerlingen en docenten. Aansluitend wordt de interventie geëvalueerd. De evaluatiestudie richt zich primair op de haalbaarheid, acceptatie, bruikbaarheid en implementatiegraad vanuit het perspectief van leerlingen en docenten en secundair op voorlopige effecten op gedragsdeterminanten.

Methode van onderzoek

Twee co-creatiesessies met negen leerlingen (wel/niet vappend) zijn uitgevoerd, waarbij na elke sessie aanpassingen in de activiteit zijn doorgevoerd. Een derde sessie met leerlingen van een andere school volgt. Daarnaast zal een co-creatiesessie met docenten zicht geven op randvoorwaarden voor goede implementatie.

Resultaten

De co-creatie leidde tot *Escape the Vape*, een klassikale escapegame waarin thema's centraal staan die leerlingen belangrijk vinden, zoals groepsdruk, stress, gevolgen van vaperen, feiten en fabels en ervaringen van leeftijdsgenoten. Leerlingen voeren interactieve opdrachten uit en maken een korte video om leeftijdsgenoten te ontmoedigen te beginnen met vaperen. Docenten ontvangen een docentenflyer met informatie over vaperen en richtlijnen voor uitvoering van de activiteit.

Discussie

Leerlingen hebben duidelijke voorkeur voor interactieve, activerende werkvormen die autonome besluitvorming rondom vaperen ondersteunen. De evaluatiestudie zal meer inzicht bieden in de geschiktheid van *Escape the Vape* voor bredere implementatie binnen het vmbo.

17. Stoplijnen in Europa: Een update over de behandeling van verslaving aan nieuwe nicotineproducten

Auteur(s)	Milly Neuman ; Bethany Hipple Walters; Marieke van Aerde; Marc Willemsen
Instelling	Trimbos-instituut, afdeling Tabaksontmoediging
Financier	VWS
E-mailadres contactpersoon	Mneuman@trimbos.nl

Trefwoorden

Stoplijnen, Europa, behandeling van nicotineverslaving

Inleiding

Het landschap van tabaks- en nicotineproducten is snel aan het veranderen. In veel landen daalt het aantal rokers, maar de verslaving aan nieuwe nicotineproducten, zoals vapes en nicotinezakjes, neemt toe. Dit rapport is onder andere gericht op hoe Stoplijnen in Europa de verslaving aan nieuwe nicotineproducten behandelen.

Methode van onderzoek

Om antwoord te krijgen hoe Stoplijnen in Europa verslaving van nieuwe nicotineproducten behandelen, heeft het Trimbos-instituut in 2025 een vragenlijst opgesteld en getest, waarna vertegenwoordigers van de verschillende Stoplijnen werden uitgenodigd om deze in te vullen. Dit onderzoek is een update van het eerdere rapport *Quitlines in Europe: an overview*, waarin 23 Stoplijnen werden gevonden die opnieuw benaderd zijn voor dit onderzoek. Voor de gegevensverzameling werd gebruikgemaakt van een beveiligde online tool (LimeSurvey). Vertegenwoordigers uit zestien landen vulden de vragenlijst in

Resultaten

Dertien van de zestien Stoplijnen in Europa gaven aan de nicotineverslaving door het gebruik van nieuwe nicotineproducten op dezelfde manier te behandelen als nicotineverslaving door het roken van sigaretten. De meeste landen gaven aan geen specifiek protocol te hebben voor het stoppen met nieuwe nicotineproducten, maar in de meeste gevallen wel hulp te bieden bij een verslaving aan vapes of nicotinezakjes

Discussie

Dertien Stoplijnen zijn van mening dat een nicotineverslaving een nicotineverslaving is ongeacht de wijze van toediening. Echter de manier waarop Stoplijnen gebruikers ondersteuning bieden bij het stoppen met nieuwe nicotineproducten is nog niet volledig ontwikkeld. Uit ons onderzoek blijkt dat de meeste landen geen specifiek protocol hebben voor het stoppen met nieuwe nicotineproducten, terwijl ze wel een protocol hebben voor het aanpakken van nicotineverslaving door roken.

Toekomst en verandering in tabaksbeleid

18. Artificiële intelligentie binnen Tabaksontmoediging: kansen en risico's

Auteur(s)	Marieke van Aerde ; Jeroen Bommelé; Marc Willemsen
Instelling	Trimbos-instituut, afdeling Tabaksontmoediging
Financier(s)	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
E-mailadres contactpersoon	maerde@trimbos.nl

Trefwoorden

Artificiële intelligentie; tabaksontmoediging; stoppen met roken

Inleiding

Artificiële intelligentie (AI) speelt een steeds grotere rol in ons dagelijkse leven en biedt nieuwe mogelijkheden om gegevens te analyseren, processen te optimaliseren en gepersonaliseerde interventies te ontwikkelen. Daarom verkennen we op welke manieren AI gebruikt kan worden binnen tabaksontmoediging. We kijken hoe AI kan helpen, maar benoemen ook de risico's van AI.

Methode van onderzoek

We hebben op PubMed gezocht naar literatuur van de afgelopen 10 jaar. We gebruikten zoektermen die gaan over tabaksontmoediging (tobacco cessation, tobacco control, smoking cessation, smoking prevention) en combineerden die zoektermen met termen over AI (artificial intelligence, machine learning, deep learning, natural language processing, predictive modelling). We richtten ons daarbij zoveel mogelijk op (systematische) reviews en meta-analyses en gebruikten 5 overzichtsstudies als basis.

Resultaten

AI kan, en wordt, al op verschillende manieren toegepast binnen tabaksontmoediging. De belangrijkste toepassingen zijn: 1) gespreks-AI en digitale ondersteuning bij stoppen met roken, 2) toezicht op sociale media, 3) voorspellende risicomodellen en gepersonaliseerde interventies en 4) beleidstoezicht, evaluatie en publieke gezondheidscommunicatie.

Discussie

AI kan veel voordelen bieden binnen tabaksontmoediging. Het kan bijvoorbeeld helpen bij een gepersonaliseerde aanpak bij het stoppen met roken en ingezet worden om grote datasets te analyseren. Ook kan het voorspellingen doen van het risico op beginnen met roken en kan het ingezet worden om sociale media te monitoren. Belangrijke risico's zijn de privacy van gebruikers, mogelijke misinformatie wanneer systemen niet gevoed worden met officiële richtlijnen, en een zogeheten *algoritmische bias* (het onbedoeld introduceren van vooroordelen).

19. De toekomst van tabaksreclame en -promotie in tabaksspecialzaken

Auteur(s)	Judith Delemarre-Edens, Eefje Willemse, Jeroen Bommelé , Marc Willemsen
Instelling	Trimbos-instituut, afd. Tabaksonthoediging (allen)
Financier	Ministerie van VWS
E-mailadres contactpersoon	jbommele@trimbos.nl

Trefwoorden

Tabaksspecialzaken, Point-of-sale marketing, Reclame- en uitstalverbod, Tabaksindustrie

Inleiding

Vanaf 2032 mogen tabaks- en nicotineproducten in Nederland uitsluitend nog in tabaksspecialzaken worden verkocht. Klanten van zulke specialzaken worden nu nog bij aankoop blootgesteld aan productuitstalling en point-of-sale marketing. Dit literatuuronderzoek onderzoekt hoe reclame en productuitstalling in tabaksspecialzaken onder andere rookgedrag, impulsaankopen en stoppogingen beïnvloeden. Daarnaast onderzochten we de rol van de tabaksindustrie en haar invloed op marketing- en verkooppraktijken binnen specialzaken.

Methode van onderzoek

We zochten naar artikelen in PubMed en Google Scholar, en vulden die aan met beleidsdocumenten van de Nederlandse overheid en de WHO. Internationale studies naar de invloed van point-of-sale reclame en productuitstalling op o.a. koopgedrag en stoppogingen werden geïnccludeerd, evenals literatuur over invloed van de industrie op retailomgevingen.

Resultaten

De literatuur laat zien dat point-of-sale reclame en zichtbare productuitstalling samenhangen met verhoogde 'craving' en meer impulsaankopen. Productuitstalling lijkt ook de kans op stoppen met roken te verkleinen. Point-of-sale reclame kan bijdragen aan productsubstitutie. Dat is bijvoorbeeld het overstappen van tabakssigaretten naar e-sigaretten in plaats van het volledig stoppen met nicotineproducten. Ook blijkt dat de tabaksindustrie door marketingafspraken, het bieden van financiële prikkels en bepalen van de winkelinrichting grote invloed uitoefent op specialzaken. Een reclame- en uitstalverbod kan bijdragen aan het denormaliseren van roken en een lagere prevalentie.

Discussie

Mogelijk dat een reclame- en uitstalverbod in tabaksspecialzaken een gunstig effect heeft op rookprevalentie en stoppogingen. Empirisch onderzoek specifiek in de Nederlandse context blijft echter nuttig.

20. Aanbod van tabaksproducten en smaakaccessoires in verkooppunten in Nederland: bevindingen uit 2025

Auteur(s)	Eefje Willemse ¹ ; Jeroen Bommelé ¹ ; Marc Willemsen ^{1,2}
Instelling	¹ Trimbos-instituut, Nationaal Expertisecentrum Tabaksonthouding ² Universiteit Maastricht
Financier	Ministerie van VWS
E-mailadres contactpersoon	ewillemse@trimbos.nl

Trefwoorden

Verkooppunten; tabaksaanbod; tabaksprijzen; verhitte tabak

Inleiding

De afgelopen jaren heeft de Rijksoverheid verschillende maatregelen ingevoerd om het aantal rokers terug te dringen. Zo werd het aantal verkooppunten verminderd en vonden er in 2023 en 2024 aanzienlijke accijnsverhogingen plaats. Met dit jaarlijks onderzoek brengen we in kaart welke tabaksproducten en smaakaccessoires verkooppunten aanbieden, onderzoeken we wat de prijzen zijn van verschillende producten en signaleren we trends in dit aanbod. In de meting van 2025 hebben we verdiepende vragen over verhitte tabaksproducten gesteld.

Methode van onderzoek

Vanaf 2022 verzamelen we elk jaar gegevens bij verkooppunten over welke tabaks- en nicotineproducten en smaakaccessoires zij aanbieden. De laatste dataverzameling vond plaats in oktober en november 2025. We bezochten 14 gemeenten in Nederland en verzamelden data in 71 tabaksverkooppunten (tankstations, gemakswinkels en speciaalzaken).

Resultaten

Uit de voorlopige resultaten weten we dat de meeste verkooppunten die wij bezochten verhitte tabak verkochten. Ook hebben we gevraagd naar de prijzen van verschillende tabaksproducten. Gemiddeld liggen de prijzen per eenheid van verhitte tabak, cigarillo's en shag lager dan die van sigaretten.

Discussie

We weten dat een effect van accijnsverhoging kan zijn dat mensen overstappen naar een goedkoper product. Uit dit onderzoek blijkt dat er nog steeds tabaksproducten verkocht worden die betaalbaarder zijn dan sigaretten, zoals bijvoorbeeld verhitte tabak en cigarillo's. Dit kan het effect van toekomstige accijnsverhogingen verkleinen. Met dit Periodiek Onderzoek Tabaksaanbod Verkooppunten zullen we de komende jaren de veranderingen in het landelijke tabaksproductenaanbod blijven onderzoeken.

21. Tabaksbeleid – een internationale strijd: ontwikkelingen op EU-niveau

Auteur(s)	Manon Waning ; Daniëlle Arnold; Guy Muller
Instelling	Gezondheidsfondsen voor Rookvrij
Financier(s)	Gezondheidsfondsen voor Rookvrij
E-mailadres contactpersoon	manonwaning@longfonds.nl

Trefwoorden

Europees tabaksontmoedigingsbeleid, Tabaksaccijnsrichtlijn, Tabaksproductenrichtlijn

Inleiding

Het Nederlandse tabaksontmoedigingsbeleid hangt sterk samen met EU-beleid. Zo bepaalt de Tabaksproductenrichtlijn dat Nederland bepaalde maatregelen moet of mag invoeren en andere maatregelen juist niet mag nemen, omdat die de Europese interne markt verstoren. Het is belangrijk dat de Tabaksproductenrichtlijn wordt herzien, zodat meer maatregelen gaan gelden in de hele EU en lidstaten meer ruimte krijgen om nationaal verdergaande maatregelen te nemen. Daarnaast bepaalt de Tabaksaccijnsrichtlijn op welke producten accijns mag worden geheven en welke minimumaccijnstarieven gelden. Daarmee is de richtlijn een belangrijk middel om grenseffecten te bestrijden. Ook deze richtlijn is dringend aan herziening toe.

Methode van onderzoek

We zetten ontwikkelingen op het gebied van tabaksontmoediging in EU-verband op een rij.

Resultaten

De Europese Commissie heeft in 2025 een herzieningsvoorstel gepresenteerd voor de Tabaksaccijnsrichtlijn. Dat voorstel bevat nieuwe accijns categorieën en nieuwe minimumaccijnstarieven. Deze tarieven leiden niet direct tot accijnsverhogingen op sigaretten in Nederland, maar hebben wel implicaties voor bijvoorbeeld Duitsland. Momenteel onderhandelen lidstaten over het voorstel.

De Europese Commissie heeft aangegeven de Tabaksproductenrichtlijn in 2026 te evalueren, hetgeen kan leiden tot herziening. Voor Nederland is onder andere belangrijk dat een smaakjesverbod voor e-sigaretten opgenomen wordt in de richtlijn. Daarnaast is herziening van artikel 24 van de richtlijn nodig, zodat Nederland meer ruimte krijgt om verdergaande maatregelen te nemen.

Discussie

Gelet op het belang van EU-regelgeving voor Nederlands tabaksontmoedigingsbeleid, probeert Gezondheidsfondsen voor Rookvrij EU-beleid te beïnvloeden. Ook het kabinet heeft een belangrijke rol: het kan de urgentie van herziening onderstrepen en inhoudelijke wensen kenbaar maken. Onderzoekresultaten die de effectiviteit van beleidsmaatregelen aantonen zijn hierbij essentieel.

Symposium: Roken en breinmechanismen: nieuwe inzichten uit neuroimaging, cognitie en TMS onderzoek

22. Rooktrajecten en hersengezondheid op middelbare leeftijd: 15 jaar aan data

Auteur(s)	Isabel K. Schuurmans ^{1,2} ; Fleur de Ruijter ² ; Frank Wolters ³ ; Ryan L. Muetzel ² ; Ingmar H.A. Franken ⁴ ; Julia Neitzel ^{3,4} ; Janna Cousijn ⁵ ; Hanan El Marroun ^{1,5}
Instelling	¹ Department of Child and Adolescent Psychiatry and Psychology, Erasmus MC University Medical Center Rotterdam, Rotterdam, the Netherlands ² The Generation R Study Group, Erasmus MC, University Medical Center Rotterdam, Rotterdam, the Netherlands ³ Department of Epidemiology, Erasmus MC University Medical Center Rotterdam, Rotterdam, the Netherlands ⁴ Department of Radiology and Nuclear Medicine, Erasmus MC, University Medical Centre, Dr. Molewaterplein 40, 3015 GD Rotterdam, the Netherlands ⁵ Department of Psychology, Education and Child Studies, Erasmus School of Social and Behavioral Sciences, Erasmus University, Rotterdam, the Netherlands.
Financier(s)	This project has received funding from European Union's HorizonEurope Research and Innovation Programme (HappyMums, grant agreement No 101057390). Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them. The work of HM was supported by Stichting Volksbond Rotterdam, grant 015.016.056 from the Netherlands Organisation for Scientific Research (NWO) Aspasia, and by grant 953327 from the Marie Skłodowska-Curie Actions Innovative Training Networks program (Serotonin and Beyond).
E-mailadres contactpersoon	i.schuurmans@erasmusmc.nl

Trefwoorden

Algemene populatie, neuroimaging, longitudinaal, prospectief, middelbare leeftijd

Inleiding

Roken is slecht voor het brein, maar bestaand onderzoek is vaak retrospectief en houdt beperkt rekening met heterogeniteit en veranderingen in rookgedrag. Daarom onderzochten wij longitudinale rooktrajecten en hersengezondheid op middelbare leeftijd.

Methode van onderzoek

In 1.900 volwassenen uit de algemene populatie (Generation R; 65,6% vrouw) werd rookgedrag 5 keer gemeten van zwangerschap tot gemiddeld 47 jaar. Deze metingen werden gecombineerd tot trajecten met k-means clustering. Ter vergelijking gebruikten we enkelvoudige rookmetingen (huidig roken, pakjaren, abstiniejaren). Met MRI kwantificeerden we hersengezondheid (hersenvolume, witte-stoflaesies, infarcten, microbloedingen). We modelleerden corticale dikte en oppervlak via vertex-wise analyse.

Resultaten

We identificeerden vijf rooktrajecten: niet-roken (63%), stoppen vóór de zwangerschap (12%), stoppen na de zwangerschap (11%), terugvallen (9%) en persistent roken (4%). Vergeleken met niet-roken was stoppen vóór de zwangerschap gerelateerd aan 6,81 cm³ meer grijze stof (p=0,036) en 7,39 cm³ meer witte stof (p=0,036). Stoppen na de zwangerschap was gerelateerd aan lacunaire infarcten (OR=2,26; p=0,019). Terugval was gerelateerd aan gelokaliseerde corticale verdunning in de rechterhersenhelft en 0,16 cm³ meer witte-stoflaesies (p=0,046). Persistent roken relateerde aan 0,30 cm³ meer laesies (p=0,003) en wijdverspreide bilaterale corticale verdunning.

Enkelvoudige rookmetingen lieten minder duidelijke verschillen zien: stoppen toonde geen associaties, terwijl huidig roken relateerde aan 8,94 cm³ minder grijze stof (p=0,012), 0,17 cm³ meer laesievolume (p=0,019) en uitgebreide corticale verdunning. We zagen tevens 0,49 cm³ minder grijze stof per pakjaar (p=0,019) en 0,01 mm³/minder laesies per abstinentiejaar (p=0,019).

Discussie

Rooktrajecten vangen differentere associaties met hersengezondheid dan enkelvoudige rookmetingen, maar wijzen bovenal op het belang van vroeg stoppen.

23. De interactie tussen cannabis & nicotine: van brein tot cognitie

Auteur(s)	Emese Kroon ¹ , Lauren Kuhns ² , Nora de Bode ¹ , Jia Hua Hsieh ¹ , Francesca Filbey ³ , Janna Cousijn ²
Instelling	¹ Erasmus University Rotterdam, Department of psychology, education and child studies ² University of Amsterdam, Department of developmental psychology ³ University of Texas at Dallas, Department of Psychology
Financier(s)	NIH, NWO
E-mailadres contactpersoon	Kroon@essb.eur.nl

Inleiding

Cannabis en nicotine worden wereldwijd vaak samen gebruikt. Hoewel beide middelen afzonderlijk in verband zijn gebracht met veranderingen in hersenfunctie en cognitie, is minder bekend over hun interactieve effecten. Deze bijdrage bespreekt twee studies die de rol van nicotine bij cannabisgerelateerde cue-activiteit en cognitief functioneren onderzoeken.

Methode van onderzoek

De eerste studie gebruikte een visueel fMRI cue-activiteitsparadigma om hersenreacties op cannabis-, sigaretten- en neutrale cues te vergelijken tussen cannabisgebruikers, tabakgebruikers, co-gebruikers, en controles (N = 72). De tweede studie combineerde een cross-sectioneel en éénjarig longitudinaal design bij 231 jongvolwassenen met en zonder cannabis use disorder (CUD). Deelnemers voltooiden een brede cognitieve testbatterij en dagelijkse nicotine-inname werd onderzocht als moderator.

Resultaten

Co-gebruikers vertoonden geen verhoogde cue-activiteit in de amygdala, zoals wel zichtbaar was bij mensen die enkel cannabis gebruikte. Sigarettenrokende controles lieten wel onverwacht hogere cue-activiteit zien dan co-gebruikers. Cognitief presteerden deelnemers met een cannabisgebruiksstoornis slechter dan controles, maar nicotinegebruik hing samen met relatief betere werkgeheugenprestaties, wat suggereert dat nicotine sommige cognitieve effecten van cannabis kan compenseren.

Discussie

Nicotine speelt mogelijk een belangrijke rol in het moduleren van zowel hersenreacties op cannabis cues als cognitieve prestaties. Voor tabaksonderzoek benadrukt dit dat co-gebruik de interpretatie van neurocognitieve effecten van cannabis kan veranderen. De resultaten onderstrepen ook het belang van het meenemen van nicotine-status bij onderzoek naar cannabis en hebben implicaties voor preventie en behandeling van gecombineerde middelenconsumptie.

24. Diepe transcraniële magnetische stimulatie als mogelijke behandeling voor stoppen met roken

Auteur(s)	M.H.J. Schulte ^{1,2} , A.M. Kaag ³ , C.A.M. Jongenelen ² , O.A. van den Heuvel ^{2,4} , Y.D. van der Werf ² , T.J. de Vries ²
Instelling	¹ Department of Psychology, Education and Child studies, Erasmus University Rotterdam, the Netherlands ² Department of Anatomy and Neurosciences, Amsterdam University Medical Center – Vrije Universiteit, Amsterdam, the Netherlands ³ Department of Clinical Neuro and Developmental Psychology, VU Amsterdam, the Netherlands ⁴ Department of Psychiatry, Amsterdam University Medical Center – Vrije Universiteit, Amsterdam, the Netherlands
Financier(s)	Stichting Volksbond Rotterdam
E-mailadres contactpersoon	schulte@essb.eur.nl
<p><u>Trefwoorden</u> Transcraniële magnetische stimulatie (TMS), insula, craving, cognitieve controle</p> <p><u>Inleiding</u> Er is dringend behoefte aan effectievere behandelingen voor stoppen met roken. De insula is een hersengebied betrokken bij verschillende cognitieve processen die samenhangen met verslaving, waarbij sprake te zijn van functionele lateralisatie. Dit project had als doel acute effecten van unilaterale insula-inhibitie op craving en cognitieve controle bij regelmatige sigarettenrokers te onderzoeken.</p> <p><u>Methode van onderzoek</u> Deze studie was een dubbelblind, gerandomiseerde, sham-gecontroleerde studie met een cross-over design. Tijdens een enkele sessie ondergingen 54 regelmatige rokers sham en actieve 'continuous theta burst stimulation' (cTBS) van de linker of de rechter insula (3 50Hz bursts, geleverd met 5Hz gedurende 20 seconde, op 80% van de actieve motor threshold), door middel van een H8 TMS-spoel. Craving en cognitieve controle werden gemeten na beide stimulatiecondities met een 'cue exposure taak' (CET) en een 'stop signal taak' (SST), in gebalanceerde volgorde, waarbij tegelijkertijd hartslagvariabiliteit (HRV) werd gemeten.</p> <p><u>Resultaten</u> Er waren er geen significante effecten van stimulatieconditie (actief vs sham) of stimulatiezijde (links vs rechts) op craving, cognitieve controle of HRV ($p's > .05$).</p> <p><u>Discussie</u> Mogelijke verklaringen zijn onder andere onzekerheid over TMS-specificiteit, dat cognitieve functies mogelijk niet beïnvloed zijn in deze steekproef van rokers, en dat stress tijdens de eerste stimulatiesessie eventuele TMS-effecten maskeert (ongeacht de stimulatieconditie). Desondanks bleek cTBS gericht op de insula een haalbaar stimulatieprotocol, aangezien 98% beide stimulatiecondities voltooide. Dit is waardevolle input voor een gerandomiseerde gecontroleerde studie (RCT) die nu wordt uitgevoerd naar de effecten van 13 cTBS-sessies van de insula op stoppen met roken, craving, cognitieve controle en geassocieerde neurobiologische correlaten.</p>	

Stoppen-met-roken innovaties

25. Perspectieven van zorgprofessionals op de implementatie van opt-out stoppen-met-roken-zorg rondom operatie of kankerbehandeling

Auteur(s)	Iris Kramer; Annepherine Cahn; Naomi van Westen-Lagerweij ; Esther Croes
Instelling	Trimbos-instituut
Financier	Ministerie van VWS
E-mailadres contactpersoon*	NLagerweij@trimbos.nl

Trefwoorden

Stoppen-met-rokenzorg; opt-out; percepties; zorgprofessionals

Inleiding

Rokers lopen een verhoogd risico op complicaties en overlijden rondom een operatie of kankerbehandeling. Stoppen-met-rokenzorg wordt meestal aangeboden op basis van een opt-in systeem, wat betekent dat alleen zeer gemotiveerde patiënten ondersteuning krijgen. Een opt-out systeem, waarbij patiënten automatisch worden doorverwezen tenzij ze dit weigeren, kan leiden tot meer patiënten die terecht komen bij stoppen-met-rokenondersteuning. Deze studie onderzoekt de perspectieven van zorgprofessionals op de implementatie van opt-out stoppen-met-roken-zorg tijdens de perioperatieve fase en de kankerbehandeling.

Methode van onderzoek

In 2025 werden semi-gestructureerde interviews uitgevoerd met 13 zorgprofessionals (11 medisch specialisten, 1 verpleegkundig specialist, en 1 stoppen-met-rokenconsulent) uit verschillende ziekenhuizen in Nederland. De interviews werden thematisch geanalyseerd.

Resultaten

Geen van de zorgprofessionals had ervaring met de opt-out methode en de meesten werkten in ziekenhuizen zonder gestructureerde stoppen-met-roken-zorg. De zorgprofessionals erkenden dat operaties en kankerbehandelingen potentiële leermomenten voor patiënten kunnen zijn, hoewel stress en informatie-overload bij patiënten als belemmerende factoren werden gezien. De meeste zorgprofessionals waren voorstander van een opt-out systeem en verwachtten een hogere instroom van patiënten in stoppen-met-roken begeleiding. Gestandaardiseerde verwijsp procedures werden gezien als belangrijke bevorderende factor, terwijl beperkte tijd en personeel werden gezien als belemmerende factoren.

Discussie

Zorgprofessionals uit Nederlandse ziekenhuizen staan over het algemeen positief tegenover opt-out stoppen-met-rokenzorg rondom een operatie of kankerbehandeling. Succesvolle implementatie kan afhangen van een gestructureerd en toegankelijk systeem voor stoppen-met-rokenzorg. Verder onderzoek is nodig om te bepalen hoe de opt-out methode effectief kan worden geïmplementeerd, en om de impact ervan in de klinische praktijk te beoordelen.

26. Mixed-methods evaluatie van Perfect Fit: een mHealth interventie met een virtuele coach voor stoppen met roken en meer bewegen

Auteur(s)	Milon H. M. van Vliet ^{1,2} , Anke Versluis ^{1,2} , Niels H. Chavannes ^{1,2} , Bouke L. Scheltinga ^{3,4} , Nele Albers ⁵ , Kristell M. Penfornis ⁶ , Walter Baccinelli ⁷ , Eline Meijer ^{1,2} , on behalf of the Perfect Fit consortium
Instelling	¹ Department of Public Health and Primary Care, Leiden University Medical Center, Leiden, the Netherlands ² National eHealth Living Lab, Leiden University Medical Center, Leiden, the Netherlands ³ Biomedical Signals and Systems, University of Twente, Enschede, The Netherlands ⁴ Roessingh Research and Development, Enschede, The Netherlands ⁵ Intelligent Systems, Delft University of Technology, Delft, The Netherlands ⁶ Unit Health-, Medical and Neuropsychology, Leiden University, Leiden, The Netherlands ⁷ Netherlands eScience Center, Amsterdam, The Netherlands
Financier(s)	Het multidisciplinaire onderzoeksproject Perfect Fit is gefinancierd door het NWO programma Commit2Data - Big Data & Health (projectnummer 628.011.211). Dit programma is gefinancierd door de volgende partijen: NWO, ZonMw, Hartstichting, Ministerie van VWS, Health Holland en het Netherlands eScience Center.
E-mailadres contactpersoon	e.meijer@lumc.nl

Trefwoorden

mHealth, virtuele coach, acceptatie, haalbaarheid, voorlopige effectiviteit

Inleiding

mHealth interventies met virtuele-coaches kunnen schaalbare ondersteuning bieden bij gedragsverandering. Perfect Fit is een gepersonaliseerde mHealth interventie met een tekst-gebaseerde virtuele-coach die volwassenen gedurende circa 16 weken ondersteunt bij stoppen met roken en meer bewegen. Er wordt gebruikgemaakt van innovatieve technieken (bijv. sensortechnologie) en gedragsveranderingstechnieken en -theorieën (bijv. identiteit). In de iteratieve ontwikkeling zijn eindgebruikers betrokken om toegankelijkheid en begrijpelijkheid te optimaliseren.

Methode van onderzoek

Enkel-armige mixed-method studie met 99 rokende volwassenen, met dataverzameling op baseline, direct na de interventie en 2, 6 en 12 maanden follow-up. Kwantitatieve data bestond uit gebruiksdata en vragenlijstdata (participantenkenmerken, haalbaarheid, acceptatie, voorlopig effectiviteit m.b.t. abstinentie en beweging) en werd geanalyseerd met descriptieve analyses en generalized linear mixed models. Kwalitatieve data bestond uit post-interventie interviews met 12 deelnemers en werd geanalyseerd volgens de Framework approach.

Resultaten

Perfect Fit was redelijk haalbaar en acceptabel ($N=77$). Achtendertig procent van de deelnemers had geen gebruiksdata of laag gebruik, 34% had redelijk gebruik en 28% had hoog gebruik. Op 2-maand follow-up rapporteerde 35% van de deelnemers abstinentie ($N=99$, missing = roken), waarbij hoog-gebruik deelnemers de grootste kans hadden op abstinentie. Deelnemers met een lagere socio-economische positie leken een grotere kans te hebben op abstinentie. Zelfgerapporteerde beweging nam toe op 2 maanden t.o.v. baseline. Interviews lieten zien dat deelnemers de gecombineerde focus op roken en bewegen waardeerden. De anonimiteit van de virtuele coach werd door sommigen als positief (niet-oordelend) en door anderen negatief (minder aansprakelijk) ervaren.

Discussie

Virtuele-coachinterventies zoals Perfect Fit kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan ondersteuning van stoppen met roken.

27. Evaluatie van een verlengde stoppen-met-roken groepstraining voor mensen uit aandachtswijken in Rotterdam

Auteur(s)	Evelien M.B. Hendrix ¹ ; Silvia Bours-Loijen ¹ ; Mascha Twellaar ¹ ; Onno C.P. van Schayck ¹ ; Gera E. Nagelhout ^{2,3} ; Floor A. van den Brand ¹
Instelling	¹ Afdeling Huisartsgeneeskunde, Care and Public Health Research Institute (CAPHRI), Universiteit Maastricht, Maastricht, Nederland ² Afdeling Gezondheidsbevordering, Care and Public Health Research Institute (CAPHRI), Universiteit Maastricht, Maastricht, Nederland ³ Centre of Expertise Perspectief in Gezondheid, Avans Hogeschool, Breda, Nederland
Financier(s)*	VGZ
E-mailadres contactpersoon	f.vandenbrand@maastrichtuniversity.nl
<p>Trefwoorden stoppen-met-roken groepstraining, lage sociaaleconomische positie, sociale steun, wijklocatie, actieve werving</p> <p>Inleiding Roken draagt substantieel bij aan gezondheidsverschillen tussen mensen met een hoge en lage sociaaleconomische positie (SEP). In Rotterdam startten VGZ, SineFuma en Gemeente Rotterdam een pilot met een verlengde stoppen-met-roken (SMR) groepstraining voor inwoners met een lage SEP. Deze studie evalueerde de wervingsmethoden, ervaringen met de training, de toegevoegde waarde van de extra bijeenkomsten en stopsucces.</p> <p>Methode van onderzoek De pilot vond plaats in zes Rotterdamse aandachtswijken (10 groepen, april 2023-oktober 2024) en bestond uit tien (i.p.v. zeven) wekelijkse groepsbijeenkomsten op laagdrempelige wijklocaties. Stoppercentages werden berekend na afloop van de training en na één jaar. Daarnaast zijn semigestructureerde interviews gehouden met 20 deelnemers, 3 coaches en 5 sleutelfiguren betrokken bij de werving.</p> <p>Resultaten Van de 108 aangemelde deelnemers voltooiden 82 (76%) de training; 50% was na afloop gestopt met roken en op basis van een conservatieve schatting was 15,9% na één jaar rookvrij. Deelnemers waardeerden de wijklocaties, gratis deelname, groepssteun en empathische coaches. Groepsdynamiek, wekelijkse structuur en hulpmiddelen zoals CO-metingen versterkten motivatie en vertrouwen. Coaches vertelden dat de verlenging verdieping en ondersteuning bij terugval bood, maar niet voor iedere deelnemer noodzakelijk was en ook meer inzet vergde. De werving bereikte de doelgroep in beperkte aantallen; warme toeleiding via vertrouwde wijkprofessionals bleek cruciaal.</p> <p>Discussie De verlengde SMR-training sluit goed aan bij de behoeften van mensen met een lage SEP. Van belang is maatwerk en het aanbieden van verschillende trajectopties, zoals acht à negen sessies met een terugkombijeenkomst. Structurele samenwerking met wijkprofessionals is essentieel voor verbetering van bereik, toeleiding en continuïteit.</p>	

Omgevings- en milieu effecten van tabak

28. De invloed van omgevingstabaksrook op huisdieren: Handvatten voor medewerkers van dierenartspraktijken om stoppen met roken te bespreken

Auteur(s)	Kris Oostenbach; Petra Hopman ; Jeroen Bommelé; Marc Willemsen
Instelling	Trimbos-instituut, afd. Tabaksontmoediging (<i>allen</i>)
Financier(s)	Ministerie van VWS
E-mailadres contactpersoon	PHopman@trimbos.nl

Trefwoorden

Huisdieren; tweedehands rook; derdehands rook; sigarettenpeuken

Inleiding

Meeroken en derdehands rook is schadelijk voor mensen, maar ook voor huisdieren. Een groot deel van de Nederlandse huishoudens waar wordt gerookt heeft een huisdier en komt bij de dierenartspraktijk. Het is dus relevant om te weten wat er bekend is over de effecten van tweedehands en derdehands rook op de gezondheid van huisdieren. Zo kunnen medewerkers van dierenartspraktijken (rokende) huisdiereigenaren informeren en zo het bewustzijn over de risico's van tabaksrook voor dieren vergroten.

Methode van onderzoek

Literatuuronderzoek

Resultaten

Er zijn 25 artikelen gebruikt voor de resultatenbeschrijving. Hieruit blijkt dat huisdieren een grotere kans hebben om ziek te worden als ze worden blootgesteld aan tabaksrook. Katten hebben onder andere een grotere kans op het ontwikkelen van lymfomen, oxidatieve stress en pro-inflammatoire cytokinen – daardoor hebben ze een hogere kans op bijvoorbeeld kanker of diabetes type 2. Honden hebben een onder andere een grotere kans op het ontwikkelen van lymfomen, atopische dermatitis en DNA-schade in de mondholte. Vogels hebben een grotere kans op oog- en huidontstekingen, luchtwegaandoeningen, ademhalingsproblemen, verhoogde vatbaarheid voor infecties en aanhoudende problemen met veren en huid. Er bestaat geen veilig niveau van blootstelling aan tabaksrook. Het opeten van sigarettenpeuken door huisdieren komt niet vaak voor, maar kan tot complicaties leiden zoals maagklachten.

Discussie

Alleen volledig stoppen met roken beschermt huisdieren tegen de schadelijke gevolgen van meeroken en derdehands rook. Medewerkers van de dierenartspraktijk kunnen rokende huisdiereigenaren hierover informeren, hen adviseren om te stoppen met roken en hen voor informatie en ondersteuning doorverwijzen naar de stoplijn.

29. Milieueffecten van sigarettenpeuken met en zonder filter: kansen en kennishiaten

Auteur(s)	I.M.E. Bakker-'t Hart ; C.G.G.M. Pauwels; W.N.M. Klerx; R. Talhout
Instelling	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)
Financier	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W)
E-mailadres contactpersoon	Ingrid.t.hart@rivm.nl

Trefwoorden

Sigarettenpeuk, filterverbod, milieueffecten, microplastics

Inleiding

Na het roken van een filtersigaret blijft een peuk over met een plastic filter (meestal celluloseacetaat) en wat tabak. Veel van deze peuken belanden als zwerfafval in het milieu en zorgen voor langzaam afbrekende (micro)plastics. Sigarettenfilters bieden bovendien geen gezondheidsvoordelen. Een verbod op filters zou de hoeveelheid microplastics kunnen verminderen. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft het RIVM gevraagd te onderzoeken welke stoffen uit peuken zonder filter in het milieu terechtkomen. Ook is gevraagd hoe dat zich verhoudt tot peuken met filter.

Methode van onderzoek

Er is een zoekstrategie opgesteld voor wetenschappelijke literatuur. In totaal zijn 387 artikelen geselecteerd en gescreend op relevantie, daarnaast zijn WHO-rapporten en beleidsdocumenten geraadpleegd.

Resultaten

Uit sigarettenpeuken met filter lekken diverse stoffen, waaronder nicotine, metalen, microplastics en polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's). Er is geen onderzoek gevonden naar stoffen die uit sigarettenpeuken zonder filter lekken. Een vergelijking tussen beide typen peuken is daarom niet mogelijk. Op basis van aannames wordt verwacht dat het weglaten van het filter leidt tot minder persistente stoffen zoals microplastics in het milieu. De tabakskolom van een filterloze peuk kan tot drie keer zo groot zijn als die van een peuk met filter, waardoor de hoeveelheid schadelijke stoffen uit de tabak tot drie keer hoger kan zijn. Volgens risicoschattingen is deze toename te klein om het milieu merkbaar extra te belasten.

Discussie

Een filterverbod haalt de belangrijkste bron van microplastics uit sigarettenpeuken weg, zonder aanwijzingen voor extra milieuschade. Om de precieze verschillen tussen tabakspeuken met en zonder filter te achterhalen kan er aanvullend onderzoek gedaan worden.

30. Implementatie van de pilot 'Rookvrije Roetersstraat in Amsterdam'; naleving en percepties onder bewoners, bedrijven en bezoekers

Auteur(s)	Soukaina Abouhssen , Henriëtte Dijkshoorn, Mina Saadadi, Steve Lauriks
Instelling	GGD Amsterdam, afdeling Gezond Leven
Financier	Gemeente Amsterdam
E-mailadres contactpersoon	hdijkshoorn@ggd.amsterdam.nl

Trefwoorden

rookvrije zone, implementatieonderzoek, publieke ruimte, naleving, percepties

Inleiding

Deze studie onderzocht de implementatie van een pilot met een vrijwillige rookvrije zone in de Roetersstraat in Amsterdam. Nagegaan werd hoe de naleving was onder bewoners, ondernemers en bezoekers en wat hun perceptie is van deze rookvrije publieke ruimte.

Methode van onderzoek

In het najaar 2025 werden observaties gedaan in de straat. Ook werden 12 semigestructureerde interviews gehouden met belanghebbenden.

Resultaten

Ondanks de hoge normatieve steun voor het initiatief, was de naleving beperkt. Er werd in de straat nog steeds gerookt en het sigarettenafval nam niet af gedurende de observatieperiode. De geïnterviewden verschilden in hun perceptie van de rookvrije publieke ruimte. De acceptatie was hoog, maar men vond de haalbaarheid beperkt vanwege onvoldoende zichtbaarheid van markeringen, tegenstrijdige fysieke signalen en een gebrek aan communicatie naar belanghebbenden. Het doel van de maatregel was onduidelijk: sommigen beschouwden het als een volksgezondheidsinterventie, anderen als een maatregel om zwerfvuil te verminderen. Geïnterviewden beschreven verschillende soorten inspanning bij het naleven van de rookvrije straat. Rokers ervaarden het als meer tijd en moeite om elders te roken, niet-rokers voelden zich ongemakkelijk bij het aanspreken van rokers en ondernemers uitten hun zorgen over economische gevolgen.

Discussie

De rookvrije straat functioneert meer als een symbolische normstellende maatregel dan als een nageleefde gedragsregel. Dit hangt samen met de onduidelijkheid over de legitimiteit, inconsistenties in de inrichting van de straat, ingeburgerde rookgewoonten en beperkte zelfeffectiviteit voor informele handhaving. Adviezen voor de implementatie van een rookvrije straat zijn: duidelijkheid over de doelstelling, consistente inrichting en een gericht communicatiebeleid.